

Meie Mats

Tellimise hind :

Kättesaamise eest aastas 2 rbl. — kop.
Siseara viies 1 " 60 "

Toimetuse ja talituse :

Tallinnas, Harju ja Riigitee nurgal nr. 15,
"Teaduse" raamatukaupluses.

Nr. 3.

Laupäeval, 6. (19.) septembril 1914.

Nr. 3.

Saksa õhulaewa pealt wisatud pommi plahwatamine Antwerpeni uulitsal.

Feldmaršhal John French.
Sõjaväljal olevate Inglise vägede ülem.

Cesti Europa sõja laul.

Sõtta minejatele Cesti wendadele pühendanud „Lennula“.

(Witsti: Nüüd üles Wene atamad...)

(Järg.)

V

Meil sõpru sõjas rohkesti:
Siin Inglise, seal Prantslane,
Seal Montenegro, Serbia
Ja ülimahwa Belgia.

Ra Jaapan aitab ida poolt
Ja kannab selle eest seal hoolt,
Et Saksa „Mihkel“ Aafias
Üks null ja nihts on olemas.

Willem! küll ja kolki saad
Ja wõiduhimu kaotad,
Pead taganema rutuga!..
Hurraa! hurraa! hurraa!

VI

Jää jumalaga, kodumaa,
Mull aeg on sõtta rutata,
Wõib olla, et find weelgi näen,
Kui sõjas elama ma jään;

Ruid tea, et hirmsa tule sees
Sa seisad ikka siidames,
Su pärast olen walmis ma
Seal iga tunnis surema.

„Tule!“ hüüab isamaa
Ja kallid Cesti-kodu ka,
Sest lähem sõtta röödmuga:
Hurraa! hurraa! hurraa!

VII

Sed, wennad, armsad wanemad
Mind nuttes saatma tulewad,
Ra saatmas tutawate jälk
Ja sõpru — neid on terve polk.

Neil kõigil filmad nutu-wees,
Kui seisid siigelt nende ees
Ja hüüan röömsa healega:
„Mats lähed waenlast folkima!“

„Tule!“ hüüab isamaa
Ja kallid Cesti-kodu ka,
Sest lähme sõtta röödmuga:
Hurraa! hurraa! hurraa!

VIII

Mind kallid neiu kallistab,
Ra tema lahkuma must peab;
Ta töötab jääda alati
Mul truuks mõrsjaks surmani.

Mu ema süda tunneb ka
Et raste — pruudist lahkuda,
Kuid isamaa sest ülem on,
Mul kõige ülem tema õnn.

„Tule!“ hüüab isamaa
Ja kallid Cesti-kodu ka,
Sest lähem sõtta röödmuga:
Hurraa! hurraa! hurraa!

IX

W'nuta, armas emake,
Et poeg siit rändab kaugele:
Ta ruttab kaitsma isamaad,
Et jääksid terweks kodu-raad.

Ra, isa, ära kurwasta,
Et poeg peab sõtta minema,
Tead ifegi, kuis noores eas
Sa seisid wõitlejate reas!

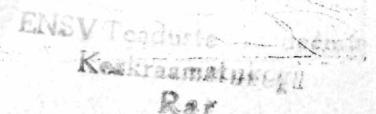
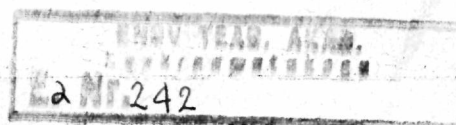
„Tule!“ hüüab isamaa
Ja kallid Cesti-kodu ka,
Sest lähem sõtta röödmuga:
Hurraa! hurraa! hurraa!

X

Näe, sõber Jaan on naisemees,
Ja naisel, lastel filmad wees,
Et taat peab kodust lahkuma,
Kuid Jaani see ei hirmuta:

Ta paitab naist ja laste päid
Ja lausub sõnu trööstiwaad:
Teid Riigiisa awitab
Nii kaua, kui taat koju saab.

„Kuule,“ hüüab isamaa:
„Su wäike kodu kaitsmata!“
Sest lähem sõtta röödmuga
Hurraa! hurraa! hurraa!

REP-1431

XI

Rong liigub . . . Zumalaga kõik
 Meil feega algab sõja-käik,
 Mis västab wahwas Wene wäes
 Nii taua, kui wõit täitsa täes!

Kes langeb, sureb auga,
 Kes elab, elab wõitjana;
 Meid tulew sugu meeles peab
 Ja ausambaid illes seab.

"Kuulge," kutsub ifamaa:
 "Teil kodumaa on kaitsmata!"
 Sest lähme sõtta rõõmuga:
 Hurraa! hurraa! hurraa!

XII

Ju kuulub kaugelt müvinat
 Ja suuritülka paukuwat,
 Me senna poole ruttame,
 Seal alles algab päris töö!

3ht on nii kange südames,
 Et sinna lähels lemmates
 Ja hattats tohe wihtuma,
 Ei keegi raatfiks puhata.

Kuulge! kindral kamaandab,
 Meid tormi jooksjuts walmis seab —
 Siis peaseb maru möllama:
 Hurraa! hurraa! hurraa!

Kiri sõjawäljalt.

Kirja on J. Weidenstrauch, ajakirjanik, endine „Posti-
 mehe," „Päewalehe" ja „Wirkliche" toimetuse liige, ning
 „Meie Tallinna Wjalehe" ja „Kilgi" toimetaja oma õele kir-
 jutanud, kes jeda meie lehes lahkest awaldada lubas

Edaspidi saadab meile herra Weidenstrauch otseteel
 lahinguwäljalt iga numbri jaoks kirjeldusi. Pilt ilmub tule-
 wases „M. M." numbris.

Kallis õde. Oleme juba peaaegu nädala Wene-
 Austria piiril. Nagu ma arwasin, oligi meil püha-
 päewal 17. aug. esimene lahing austrialastega.
 Meie batarei wõttis lahingust osa, mis hom. kella
 10 kuni õhtu kella 11 kestis; pimedas paugutati
 weel ikka edasi. Lahing oli wäga werine. Wangi
 wõetud austrialased kõnelewad, et nende kaotusi 4000
 peale on arwatud, aga külap neid pühapäewal wiist
 rohkem langes, sest mets on praegugi weel matmata
 surnutehased täis, mis juba haisema on läinud.
 Wähehawal otsitakse neid üles ja maetakse maha.
 Seda teewad meie wäed, sest et austrialased oma
 surnud maha jätawad ja ikka piiri poole taganewad.
 Warsti kihutame nad muidugi oma foju tagasi ning
 kütame neile seal weel selle wiimase sauna. Austria-
 lased on siiski nõrgad sõjamehed ja kõige oma
 suure hulga peale waatamata on nad meie eest
 põgenemas. Pühapäewast saadik kestab lahing iga
 päew edasi, õffel ainult wahet pidades. Järgmistel
 wastastikustel lastmistel on wähe wäge kannatada
 saanud. Kui aega on, nagu meil staabis, siis käi-
 me metsas ja Poola pannide õunaaidades wõõ-
 rusel. õunad, pirnid, ploomid ja aiawili on siin

ime odaw. Wiimastel päewade lpole sugugi aja
 lehte lugeda saanud. Kuidas mujal, nagu Saksa ja
 Brantsufemaal, lood on, sellest pole aimugi. Umb-
 rusest on kõik elu peale sõjakära kadunud; post käib
 harwa. Süüia saab küll, ainult tubaka nappus teeb
 meestele peawalu, sest et umbrusest kõik kaupmehed
 plehku on pannud. Mina pole oma rewolwriga
 weel muud teinud, kui lasin ühe hulguise Poola
 koera maha, kes metsas surnutehade ümber luuras.
 Koerad on nüüid kõik peremeheta ja nalgas. Maa
 ümberkaudu pakub kurba pilti. Sooned on kas
 lõhutud ehk maha põletatud.

Jällenägemiseni

Suhan.

**Ratsawäe kindral, kindral-adjutant
 Rennenkampf.**

Kindral Rennenkampf on meie lugejatele weel Wene-
 Saapani sõja ajast hästi tuntud. Praegu wiibib ta
 oma wäeosaga Ida-Preisimaal.

Suure Europa sõja esimesed ohvrid:

Ratšawäe kindral A. B. Samsonow †

Jaapani sõja puhul oli kindral Samsonow kasakate divisjoni ülemaaks. 1907. a. nimetati ta Doni sõjawäe atamaniks, 1909. a. aga Turkestani kindralkuberneriks. Langes hiljuti Ida-Preisimaal.

Kindral N. N. Martos †

Kadunu sündis 1858 a., võttis Türgi sõjast porutshikuna osa ja sai wahwuse eest aumärkisi. 1900—1901 a. oli ta Hiinamaal bokferite mässu maha surumas. Wene-Jaapani sõjas oli ta 8. jalawäe korpuise ülemaaks ja päris ka selles sõjas aumärkisi.

Kindralmajor E. F. Pestitsch †

Berises wõitluses sakslastega langenud kindral Pestitsch teenis esmalt Ihu-kaardiwäe Semenowsti polgus ohwiserina. Enne praegust sõda oli ta korpuise staabi ülemaaks.

Prantslase kättemaksmine.

Conan Doyle'i jutustus Saksa-Prantsuse sõjast.

Saksa sõjawäed olid omale tee Prantsufemaal läbi murdnud ja noore wabariigi laiali pillunud sõjawäed Loirest lõunapoole tõrjunud. Pikkamisi, kuid wankumata riikis Saksa sõjawägi wägewa wooluana Rheini kallastelt edasi, kord kolmeks haruks hargnedes, sealtamast jälle uueste ühinedes, kuid ühe eesmärgi — Pariisi ümberpiiramise — poole püüdes.

Wiha ja libe oli prantslaste meeleolu seda teotust nähes, mis nende ifamaale osaks sai. Nad wõitlesid meeleheitliselt, kuid said wõidetud.

Rõhuwa ülewõimuga wõitsid sakslased igalpool, kuid wähemates kokkupõrtemistes, kus mõlemilpool ihepalju wäge oli, jäid prantslased wõitjateks, ja mitte wähe ei olnud neid sakslasi, kes seda päewa needfid, mil nad üle Rheini olid astunud. Sakslaste üksteisele järgnewate suurte wõitlusega ühel ajal oli aga ta teine sõda tasakesi käimas — ütsikute jalkade wõitlused ja metsitud werewalamised.

Sfeeranis raskete sai 24. Poofeni polgu ülem polkownik von Gramm prantslaste salajase kättemaksmise all kannatada.

Prantsuse sõjawäed olid temast wähemalt 50 penitoorimat kaugel, kuid sellest hoolimata ei läinud ühtegi päewa mööda, mil eelwahtisi poleks surmatud wõi terwed Saksa moonawoorid jäljetult poleks kadunud. Wihane polkownik tajus nende kallaletükkimise eest sellega kätte, et kohalikkude prantslaste kilasi ja istandusi rüüstas ja maha põletas, kuid prantslased ei jäänud sellest hoolimata taltfaks ja eelwahtide tapmisi tuli endist wiisi järjekindlalt ette.

Iranähes et hirmutamise abinõud siin eesmärgile ei wii, otjustas polkownik Gramm oma teguwiisi muuta: ta katkus äraostmisega õnne. Igale poole löödi kuulutused üles, et tundmata salakawala waenlase ülesandmise eest 500 franki maksetakse. Ei mingisugust wastust. Kõrgendati Juidase palta. Uued kuulutused kõnelesid juba 800 frangist, kuid

talupojad ei mõelnudki oma wendi ära anda. Ja kui siis weel üks alamoowitser ära tapeti, kõrgendas polkownik waewataju tuhande frangi peale, ja sellel oli tagajärge. Suur summa hututas kellegi todaniku Reshani miilidawat siidametunnistust, rahahimu lämmatas temal sakslaste wihkamise.

„Nii siis ütled ja, et kurjategijat tunned?“ küsis Saksa polkownik kurjalt, aralt tema ees seiswat meest terase silmaga uurides.

„Tunnen jah, polkownik,“ wastas see tõhu näoga mees.

„Noh, siis räägi tõit, mis tead.“

„Singhamata, polkownik; kuid esmalt... need tuhat franki...“

„Mitte üht krossi ei näe ja enne, kui sinu sõnad tõised ei ole leitud olewat. Kuid räägi, mis ja tead. Kes on minu sõjameeste tapjad?“

„See on krahwi Shatao töö. Nimelt on see krahw ammu juba äkilise loomuga; seda teadwad tõit siinjed elanikud; kuid wiimasel ajal on ta päris metsikult läinud. Just peale tema poja surma. Selle poja wõitsid sakslased minewal kuul lahingus wangi, seal ta ka suri. Müüd liigub krahw alati oma wabatahtliste talupoegade salgaga Saksa sõjawäe kannul; see salt teeb oma kättemaksmise tööd igalpool, kus aga wõib; nad hiilivad salaja, kuid nende käsi on osaw, ei ükski sakslane ei leia nende ees armu. Dlete ehk nendest weremärkidest kuulnud, mis tapetute juurest leiti? See werine riist tapetute otfaesifel? Riist — see on krahwi wapi märk.“

Polkownikul tuli meelde, et tapetud soldatite otfaesistel alati werised ristimärkid leidusid, mis nagu jahmoaga olid lõigatud. Ta tumardas ja tõmbas sõrmega üle laua peal tema ees seiswa maakaardi.

„Krahw Shatao lossini on siit kõigest kaksteist wersta,“ tähendas ta siis.

„Üksteist ja pool wersta, polkownik.“

„On see tee sul tuntud?“

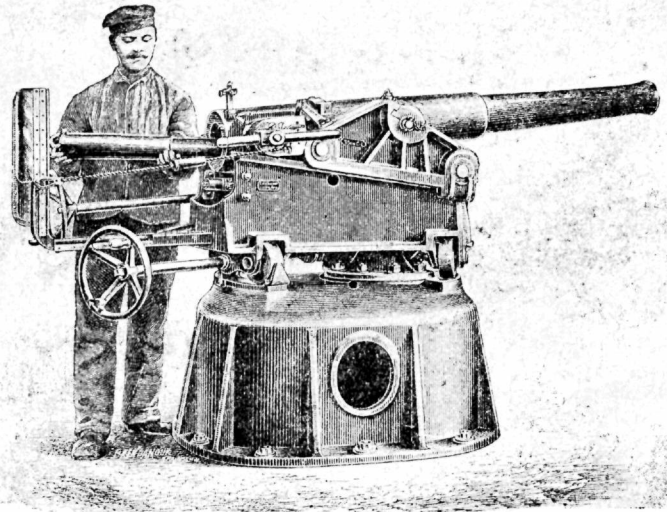
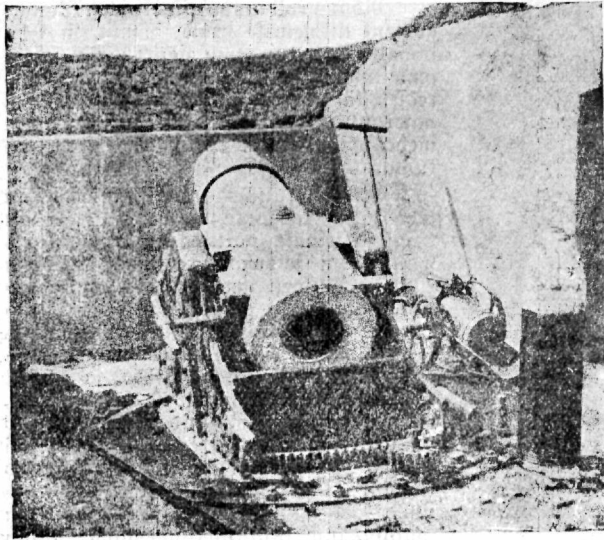
„Ma olin tema juures tööl.“

Polkownik tõlistas.

„Anna sellele irimesele siia ja pea ta kinni,“ käsits ta fisse astuwale fersantile.

„Mispärast mind kinni pidada, polkownik; mul ei ole midagi enam ütelda.“

Meie waenlaste sõjariistad.

„Sind lähed meil veel tarwis; sinaõviid meie mehed Shatao lossini!“

„Mina peaksin nad siina wiima? Ei mingi hinna eest! Ma wõin ju krahwi küüsi sattuda! Ei, Jumala pärast, laste mind lahti...“

Saksa polguülemlõi sõn lausumata käega.

„Serfant, kutsuge kapten Baumgarten minu juurde; ja ta kohe tuleks.“

Polkowniku kutsu peale ilmunud ohwitser oli rohkestes wäljaulatava alumise lõualuuga, siniste silmade, kollakate wurrude ja punase näoga, umbes 35-aastane mees.

„Kapten,“ pöördas polkownik tema poole, „teie ajute wiimata Shatao lossi poole teele; warsti algab widewik. Siin on teil teejuht. Teie wõtate krahwi wangi ja toote ta wahi all minu juurde!“

„Palju mehi käsite kaasa wõtta?“

„Kudas teile öelda? Asi seisab selles, et meie jalakuulaja eest ümber oleme piiratud ja teie ülesanne ainult siis õnnestub, kui teda ootamatalt tabada mõistate. Tegew wäefalk äratakse kohe talupoegade tähelepanemist.“

„Kas ei oleks hea eht järgmiselt teha: ma wõiksin põhjapoolse teele asuda, otsekui tahaksin krahwi Goebeni wäesalgaga ühineda; siis wõiksin ma siit tee pealt, nagu teie kaart näitab, järsku pahemalepoole käänata ja siis kõrwaliste teede kaudu enamalt lossi jõuda, kui nad asjast aimatagi saawad. Teie lubaga, polkownik, arwan ma, et kahetümneist mehest...“

„Tubli, kapten, loodan, et teid ühes wangiga juba homme hommikul wõin näha.“

Oli külm öö, kui kapten oma meestega Anshelist wälja marskis.

Kapten sammus ees, tema järel serfant Moser kinni koidetud prantslasega, kellele hästi selgeks oli tehtud, et ärandmise puhul esimene kuul tema pähe lastakse. Nende järel löntsid ka'sõllemend soldatit, wiimast märgade nägudega ja läbiligunud saabastega. Tee oli märg ja sawine.

Õhtul kell üheksa oli falk teele ajunud ja kell kaheteistkümmene ajal lasti teejuht lossi raudwärawate all minema. Loss oli kõrge ja kare torniga, teda piiras kõrge kiwimüür, mis nüüd juba poolelt maha warisenud ja poõsastega täis kaswanud oli, kuid raudwärawad, mida krahwi wapp kaunistas, olid alles veel üsna tugewad. Sakslased ronisid üle lagunenud müüri ja hiilasiid wägewate tammede okste warjul nägemata lossi poole. Loss oli täielikult pime, ainult ühest alumise kõrre aknast paistis nõrk walgufekuma.

Sõinal jagas kapten käskusi soldatitele; mõned nendest pidid eestuse, teised tagumise uste ette walwama asuma. Ise ühes serfantiga roomas ta walgustatud akna alla.

Tuba, millesse nad piilusid, oli hoopis wäikne ja wiletja sisefekaadega. Toas istus elatanud mees teenri riides; piltuwa küünlatule walgulel luges ta ajalehte.

Püüsi otsaga löi serfant akna läbi ja meeleheitlike karjatusega kargas wanamees jalule, enesele abi kutsudes.

„Õuad! Wait! Muidu oled filmapilk surmalaps! Loss on igalt poolt sisse piiratud, pääsemist kul ei ole. Tule wälja ja tee meile uks lahti. Muidu tungime ikka ühel wõi teisel kombel sisse ja siis sa eluga ei pääse.“

„Jumala pärast — ärge laske! Ma teen uks lahti, kohe, filmapilk!“

Wanamees jooksis uks juurde, kottu korskutatud ajalehte ikka veel käes hoides. Silmapilgu hiljem läks roostetanud hingede peal krääksuw üks raigiald lahti ja sakslased tormasid kotta, kiwipõranda peal saabastega prantsatades.

„Meie peame krahwi Shataoga kottu saama; wii meid tema juurde.“

„Minu herra juurde? Kuid teda ei ole ju kodus.“

„Teda ei ole õffel kodus? Kus ta siis on? Käagi tött, wõi ma...“

„Õff, herra; ma ei waleta; teda ei ole siin...“

„Kus ta siis on?“

„Seda ma ei tea; ei, ei, herrad, teie ähwardused ei suuda asjalugu muuta. Wõite lasta, kui soowite, Wõite mind tappa, ükskõik, tõsi jääb tõeks.“

„Alga kas krahwi sagedaste õõseti lossist ära käib?“

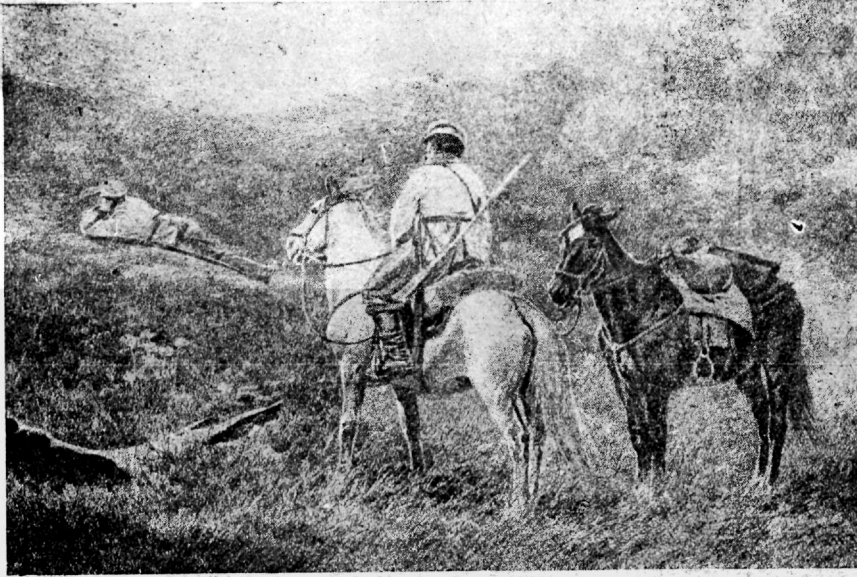
„Wäga sagedaste.“

„Müllal tuleb ta siis harilikult koju?“

„Enne koitu.“

Kapten Baumgarten sai tuliwahaseks ja lasis hirmsa Saksa sõimufõna lendu. Kas siis tõil tema waew asjata oli olnud? Wäga wõimalik, et wanamees tött rääkis. Kuid enamalt otõib ta ise selle äraneetud lossi läbi, lafeb kõil urald läbi nuuskida, ja wanamees peab ees käima ja teed näitama. Nad käisid terve lossi läbi ja jõudsid wiimaks ülemistesse madalatesse tubadesse. Ühes nendes leidis nad teenri wana naise ja peale selle — mitte inimesehingegi enam. Mingi asi ei andnud lossis krahwi jalwiihimisest märku.

Kuid sellest hoolimata ei suutnud kapten Baumgarten niipea rahule jääda; ta sai aru, et lossi raste oli põhjalikult

Maakuulajad.

läbi otsida; poollõdunenud ja nii kitsad trepid, et otsijad ainult üksteise kannul võisid läbi pääseda, wiisid pikladesse, mitmesse harusse jagunewatesse kodadesse. Rende kui ka paljude tubade seinad olid nii paksud, et seinte sees veel küllalt suurt õõnsaid ruumise võis leiduda.

„Waat' mis,“ ütles kapten wiimaks, kui asjata otsimisest juba üsna väsinud oli, „serjant, teie seate selle wanamehe juurde wahid ja käsite waljult selle järele walwata, et ta selle jiga ei räägi.“

„Kuulan käsku, kapten.“

„Wahid seisku ka mõlemi wälise ukse all kuni loiduni; meie linn peab ometi kord oma pefasse tagasi tulema.“

„Aga mis suguse käsu annate ülejäänud soldatite kohta, kapten?“

„Ea! nad süüa kõõgis õhtust. See wanamees annab neile liha ja wiina.“

„Ja teie ise, kapten?“

„Mina sõõn siin ülewal suures sõõgitoas õhtust. Waja kaminasse tuld teha; õnneks ongi siin puid tagawaraks. Kui midagi iseäralist juhtub, annate mulle teada. Kuule, wanamees, mis on sul mulle õhtueinets anda?“

„Oh herra. Ma wõin kõigest pudeli punast marjawiina ja külma kanapraadi pakkuda.“

„Sellest aitab küll; anna kõit süia, mis sul leidub. Serjant, pange sen-ks waht juurde, kuni ta õhtupoolise eest muretseb; 'as' waht näitab talle püssirauda, kui ta mõnda wigurit peaks tahtma teha.“

Kapten Baumgarten oli juba harjunud waenlase laagris talitama. Kuni temale õhtueinet walmistati, tegi ta omale mõnusa aseme üles. Kõigepealt pani ta kõit kümme küünalt põlema, mis laua peal rasketes küünlajalgades seifid. Kaminasse prakusid juba röömsalt; tuba libeda suitsuga täites.

Peale õõist rändamist oli hästi mõnus soojuses ja walguses wiibida; pealegi oli teener kaminis suurepäralise õhtueine lauale toonud. Kapten wiskas oma mõõga ja mütsi tooli peale ja pani sinasamasse ka oma wõõ, selle külge riputatud rewolwriga ja hakkas ahne ifuga sõõma. Jäi ainult weel üks mõnus talitus üle: ta pistis figari suitsema, täitis karika wiinaga ja heitis kamina äärde diwani peale, pilku ringi käia lastes. Tema aseme ümbruses oli kõit nii kodune ja walge, kuid waljaspool seda walgustatud ringi oli awaras sõõgisaanis kõit pimedusesse maetud, ainult nagu

läbi udu wirwendasid krahwi wapid ja kilbid seintelt wastu. Ja iga wapp ja kilp kandis saatusliku risti märki.

Mõnus roiduwus asus kapten Baumgarteni liikmetesse peale sõõmist, ta lefis diwanil, waatles oma figari suitsu ja jäi oma imelikku saatuse peale mõtlema, mis teda Läänemere kaldalt süia põlisesse lossi paiskanud, kus uhked Prantsuse sõjamehed pidutsenud. Wiimaks jäi ta tulema.

Ühtiselt sundis mingifugune kabin teda jalule kargama; ta heitis kiire pilgu ringi ja temale näitas, nagu oleks üks sein peal seiswatest wanade lest-aja rüütlite piltidest oma raamist wälja astunud ja tema ees seisnud. Igal juhtumisel — jah, ta ei effnuud, tema ees laua ääres seisis hiiglaswuga mees, ta seifis liikumata, wõikides, ja ainult wali pilk farmidest filmadest andis märku, et ta elus on; mustjad juustse salgad langesid kahwatu näo peale; habe oli õre ja otsaesine ja paled täis sügawaid kortsusi; kuid tema laiad õlad ja sooniised käed näitasid, et wanus weel tema jõudu polnud suutnud raugestada. Rinna peale wabelite löõdud kätega seifis ta seal, ja põlglik naeratus mängis tema huultel.

„Arge nähte asjata waewa, oma sõjariistu otsides —“ ütles ta, kui nägi, et sakslane laua poole kargas, kus tema rewolwer seifis. — „Teie talitafite, kui teile otskohe ütelda tohib, liiga ülepeataela, kui seefuguse majas, kus igas seinas salakäigud ja trepid on, enmast nii koduselt süise seadite. Teid ei kohuta arwatawaste mitte wähe, kui ütlen, et nelikümme meest sel ajal teie järele luurafid, kui teie seefuguse hea ifuga oma õhtueinest jagu saite. Uhaa, wõi nõnda tahate...“

Rusikaid wibutades kargas kapten tema poole; kuid wägew wanamees hoidis juba rewolwrit walmis, kuna ta kapteni waba käega sohwa peale tagasi tõutas.

„Palun teid oma paiga peale jääda Arge asjata ka oma meeste appi kutsumise peale mõelge, nende eest on juba hoolitsetud... Need kiwist wõlwid siin lämmatawad tähelepanemisewõrd hästi kõit helid; siit toast ei ole mingifugust wõimalust seda kuulda, mis all sünnib. Mure oma meeste eest on teie õladelt juba wõetud; nüüd jääb teil ainult üle ifeoma saatuse peale mõtelda. Lohin ma omale julgust wõtta kõigepealt küsida, kellega on mul au kõnelda?“

„Mina olen kapten Baumgarten, 24. Pooferi polgust.“

„Teie kõnelete ülihästi Prantsuse keelt, kuigi täht „i“ teil wahel „o“-ks muutub. Sedasama panin teie alamate juures tähele, kui nad armu palusid. Arwatawaste aimate juba, kes ma olen?“

„Krahw Shatao.“

„Tema ife. Teie teenistufeks. Uskuge, kapten, mul oleks wäga kahju olnud, kui teie enmemalt lossist lahtunud oleksite, enne kui ma teiega läbirääkida oleksin saanud. Mul on Saksa soldatitega tegemist olnud, kuid efinest korda trehwan ma Saksa õhwitseriga kokku. Mul on palju seefugust südame peale kogunud, mida teiega jagada soowin.“

Teie lubaga jutustan ma teie ihe loo. See puutub minu pojasse, minu ainsasse lapsesse, keda teie suguwennad wangi wõtsid ja kes wangi põgenedes furi. See lugu ei ole sugugi huwitufeta, ja ma olen kindel, et ta teile terweks eluajaks meelde jääb.

Ma pean teile üttelema, et minu poeg suurtiikwäes teenis ja ema teda nagu filmatera armastas. Ema ei suutnudki seda kaotust wälja kannatada ja furi näbal aega hiljem, kui tema surmast teada oli saanud. Kuid mul on soow kõite kordamõõda jutustada.

Minu poeg wõeti Weisenburgi kofkupõrkamise puhul, 4. augustil, wangi. Wangid jaotati salkadesse ja saadeti mit-

met teed kaudu Saksamaale. Minu poeg saadeti Lauterburgi koolasse Ohwitser, kes wangi wastu wõttis, oli toores, kõlwatu mees, kapten Baumgarten. Temal oli peeniks komboks oma wangide üle hirwitada ja päris halastamata kombel käis ta nende wahwate meestega ümber, kes õnnetusiks tema wõimu alla olid sattunud. Õnnesel õõsel, kui minu poeg tema hirwitamise peale arusaadawa põlastusega wastas, tõstis ta kaitseta nooremehe wastu oma kätt ja lõi tale otse filmi; waat' just nii."

Hirmsa löögi mürts kõlas läbi terve saali. Kapten tuitus kõige tehaga ettepoole, nägu mõlemi käega kattes, sõrmede wahelt woolas temal weri ojana. Krahw istus rahulikult jälle oma paiga peale

"See hoop moonutas minu poja näo terweks eluajaks; film jooksis tal wälja, kõlwatu ohwitser aga walis ta oma pilkelauks. Ühes teiste ohwitseritega piidid ta teda igal kombel teotada. Matu hirmuwalitseja, kes minu poja poolpimedaks tegi, wiis oma wangid Durlachise ja sealt Karlsruheesse. Teel teolas ta ühtlugu minu poega, selle eest kätte makses, et krahwide Shatao sugukonna uhte wõju ennast filmatirjaks tema ees ei alandanud. See alatu lürjus lubas enesele ninu poega liita; ta tonkis teda jallega ja rebis teda wurrudest, piinas teda elajakul kombel, waat' nii, nii ja nii!"

Sakslane kaittes ennast kõigest wäest ja rabeles wastu, kuid ta oli jõuetu, nagu wäike laps wihaks saanud hiiglaste käes, kes teda halastamata pekis ja enese all muljus. Saadud hoopidest poolpime ja poolelus wõttis ta weel wiimase jõu kokku, et jalule tõusta, kuid wastase tugew tõuge wirutas ta filmapill järele sohwa peale tagasi. Ainult nuuskuda wõis ta jõuetus wihast.

"Kannatage, ma ei ole weel lõpetanud," jattas krahw edasi. "Nüüd saate aru, kui libe see on, jultunud ja halastamata waenlase käes kaitseta olla! Karlsruhe pa. di minu poeg kofarmusie wangi, kuhu ta kahels nädalaks jäi. Kõige hirmsamaks piinaks olid temale soldatite hirwitamised, kui ta õhtuti oma kartseri akna all istus. See tuletab mulle meelde, et ka teie kapten, praegu kadefusewäärt seisukorras ei ole. Teie tulite jia hunti lõffu ajama, kuid see loom ise lõi oma kihwad teie kõrisse. Teie nädala lõpul läts minu pojale ja tema seltsimehel õnneks põgeneda. Ma ei hakka teie tähelepauemist jutustusega waewama, mis sugust waewa nad teel nägid, mis suguseid hädaohtusi neil läbi teha tuli ja kui suurt piina nad tunda said. Päewal warjus olles ja õõseti edasi liikudes jõudsid nad Nemilli linnani Prantsusemaal ja olid ainult mõne wersta meie eelwägedest weel kaugel, kapten, kui Saksa ulaanide polk nende kallale tungis. Oh, kapten, teie peate ise ka tunnistama, et see juba liiga halastamata oli, kuna nad juba niipalju kannatada olid saanud ja pääsemisele nii ligidal olid!"

Krahw tõmbas oma wile wälja ja wilistas laks forda: laks tõmmu näoga talupoega ilmufid tema kutsse peale.

"Need herrad siin kujutawad Saksa ulaanisi," seletas krahw... "Noh, ja nende ulaanide ülem sai aru, et kinni wõetud nooredmehed Prantsuse soldatid on, kuigi nad tee pealt saadud talupoega riides olid. Kõhe kätis ta neid sealfamas üles puua, ilma igafuguse kohtuta... Ma arwan, Jan, et se kelmine aampalk teistest tugewam on."

Õnnetu kapten tõmmati sohwa pealt maha ja talutati keft saali, kus juba nõõr üle aampalgi oli tõmmatud ja filmus alla rippus. Silmus pandi temal kaela ja see nõõris kõri sisse. Kolm salauksest sisse astunud talupoega wõtsid juba nõõri teistest otsast kinni, et sakslast rippuma tõmmata, jäid aga weel krahwi käsku ootama. Rahwatult

Serbia ratsawäe wõidukäik Semlini linna.

kui furnu pani sakslane laks kätt risti rinna peale ja waatas filmadega tiuhjusse.

"Kapten," jattas krahw edasi, "teie seisate surmaga film-filma wastu, teie huultelt näen ma, et palwetate. Minu poeg seisis niisama surmamõistetuna nagu teie, ta palwetas samuti... Juhtus nõnda, et selfamal filmapilgul üks wanim ohwitser lähemale astus ja kuulis kudas noormees palwetas, surma eel weel kallist ema meelde tuletas; palwe liigutas teda — ta ise oli perekonna isa — ja ta andis ulaanidele käsju taganeda. Siis adjutanti ja minu pojaga üffinda jäädes, sai ohwitser teada, et minu poeg wana kuulsa sugukonna wiimane wõju on; et tema ema haiglane naisterahwas on ja seda hoopu enam wälja ei kannata. Kaitseta nooremehe saatuse wastu ofawõtmist tundes, wõttis ta temal nõõri kaelast, nagu mina seda praegu teen, kapten, ja lasks teda minna, nagu mina teid nüüd mirna lasen, kapten... Jumal wõtaks teid õnnistada! Nagu see ausameelne kindral minu pojale ütles... Teie olete waba, kapten Baumgarten. Minge Jumala nimel! Kuigi minu poeg suri, siis ei surnud ta mitte waenlase käe läbi, waid soojatõbesse, mis ta meilt riisus..."

Ja sel kombel siindis, et kapten Baumgarten eluajaks wigastatud näoga, ühe filmaga ja werd sülitades, waewalt jalgu järele wedades sel tormilisel õõl wihma ja tuule käes oma laagri poole lonkis.

Ettewaatlif.

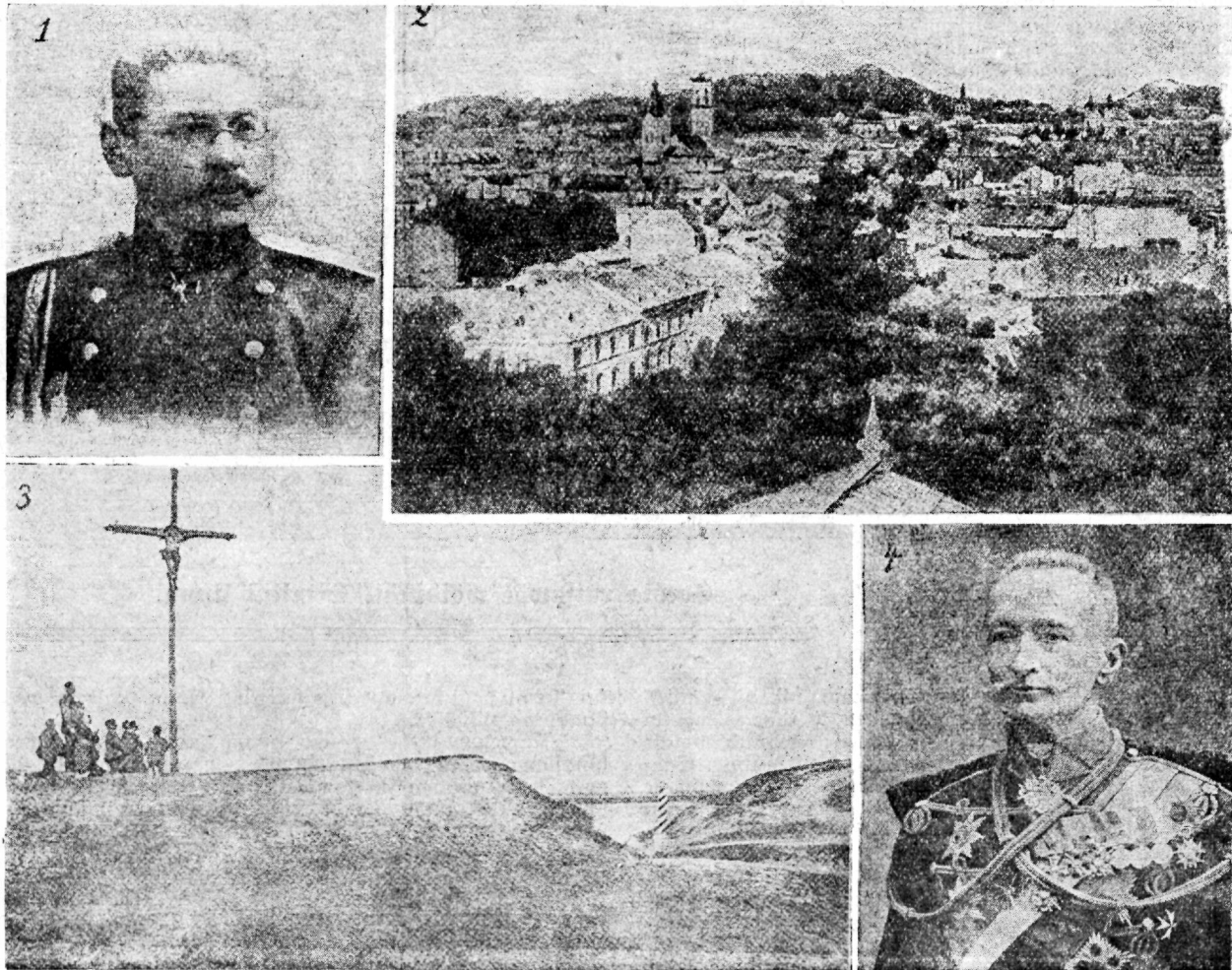
Auto omanik mehele, kelle ta alla ajanud: "Mul on wäga kahju, et teie wigastatud saite. Kui palju tohin ma teile waluraha pakkuda?"

Wigastatu: "Noh, kui palju te harilikult maksate?"

Ritfaroopalifel.

"Meie ei jõua ju sugugi edasi, herra konduttur, kas te fogemata weduri asemel mitte magamisewagunit ette ei ole rafendanud?"

Austria Lemberg nüüd jälle Wene Lwow.

1) Jalawäe kindral Nikolai Ruski, kes Lembergi ära wõitis ja faks Georgi aumärki sai. 2) Wene wägede poolt ära wõidetud Galitsia pealinn Lemberg (Wene Lwow). 3) Galitsia-Wene piiril. 4) Kindral-leitnant Brusilow, kes Galitsia linna ära wõitis ja Georgi aumärgi sai.

21. augustil teatas Wene wägede Kõrge ülemjuhataja Keisri Ma esteetile, et kindral Ruski wäeosa sel päewal Lembergi linna ja kindral Brusilowi wäeosa Galitsia linna ära on wõitnud. Sel kombel on endised wanad Wene linnad uueste Wene kotta tiiva alla saanud. Lembergi (Lwówi) ajutas 1250. aastal wütrft Daniel, 1355. a. peale oli ta poolakate ja 1772. a. peale austrialaste käes.

Napoleoni sõdade ohwrid.

Praguse sõja ajal ei ole huwitufeta pilku korraks minewikku heita ja waadata, kui palju Napoleoni sõjad inimeseohwri on nõudnud.

Napoleoni käsil 1801.—1806. aastani St. Domingo saarel peetud wäikestes sõdades langesid 60.000 Prantsuse soldatit ja madrust, 50.000 istandnikku ja 50.000 neegrit. Merelahingutes Inglismaaga langesid mõlemilt poolt 1802.—1814. aastani, keskmiselt arwates, 240.000 inimest. Sõda 1805. aasta hilisel sügisel maksis 150.000 ja Kalabria mäes 100.000 mehe elu.

1806. ja 1807. aastal langesid Jena ja Auer-

stedti sõjas kokku 300.000 prantslast, fakslast ja wenelast. 1808. aastast kuni 1814. aastani wälta-
nud werine sõda Hispania ja tema liidulaste wastu, mille puhul kellelegile armu ei antud, nõudis 2.400.000 inimese elu. 1809. aasta Austria-Prantsuse sõjas langesid 300.000 meest. Terwelt üks miljon inimesi sai 1812. a. Wene-Prantsuse sõjas otsta. 1813. ja 1815. aasta wabastuse sõdades kaotasid 550.000 meest elu. Kui sinna juurde weel Acrole lahingu (1796. a.), piramidide ja Abufiri lahingute (1798. ja 1799.) ja Marengo (1800. a.) kaotused arwame, siis näeme, et Napoleon I sõjad ümarguselt arwates 6 miljoni inimese elu ära neelafid.

Lahinguväli Hallenis peale võitluse lõppu.

Wõitlused belglaste ja sakslaste vahel on nii ägedad, et kumbki pool sagedaste kuni oma sõjaväest lahinguväljade jätao. Ei ole aega haavatuid korjata ega surnuid matta. Sõjariistade rahu ei tehta pooleks tunniks. Mitte asjata ei korda sõdijad ühel häälel: „Nii hirmsat sõda pole veel olnud!“

Pasunad Berlini äravõtmise eest.

Braegusel ajal on huwitaw juhtumist meelde tuletada, mis ühel Willemi külasäikudest Wene-
maale ette tuli.

Willemi külasäigu puhul Wene-
maale olid tema
wastuwõtmiseks 85. Wiiburi
jalawäe polgu poolt
auwahid ühes polgulippudega
ja lahingutes saadud
aumärkidega üles seatud. Ja
kuna Willem selle
polgu au-ülema nime kandis,
siis oli ta ka ise selle
polgu mundris.

Waljult ja nagu ühest
suust wastasid auwahid
au-ülema terwituse peale,
kes Wene ja Saksa
kindralite hülgawa
saatkonna eesotsas neile
lähines. Seledalt läikisid
päikesega kaes Georgi
aumärgi lintidega
ehitud hõbepasunad.

Willem jäi polgu
aumärkide ette seisatama
ja hakkas pärjama,
missuguste kangelas-
tegedude eest need
saadud on. Wiimaks
jõuti järjega Georgi
lintidega ehitud
pasunate juurde.

„Ja mis eest on need
saadud?“

Wene kindralil, kes
seletust andis, jäi
korraka sõna suhu
kinni. Willem kordas
küsimust ja astus
pasunate ligi.

„Georgi lintidega hõbepasunad on
saadud polgu
wahwuse eest seitsme-
aastase sõja puhul,
Gross-Jägersdorfi,
Frankfurti äravõtmise,
Kessnersdorfi lahingu
ja Berlini äravõtmise
eest 1760. aastal“, se-
letas kindral.

Tekkis täbar waitus.
Paari filmapilgu pärast
aga sammus Willem
kiireste edasi.

Kuid „pasunaid“ ta ei
unustanud.

Kui kaua peavad kindlused vastu.

Belgialaste kangelasemeelne
wastupanek Lütichis
tuletab meile kuulsaid
wõitlusi teiste rahwaste
sõja-ajaloost meelde.

Kõige kauemine piiramise
seisukorras vastu pan-
nud kindlustest seisab
Gibraltar esimesel paigal —
terwelt 1.167 päewa
piirasid inglased teda
1810 — 1812 a.; teisel
paigal Cadix — 903
päewa pidas ta
Inglise-Hispania
sõjawäele vastu. Sewastopol
kaitstes ennast 346
päewa; Kandiat
kaitsesid 20.000
Wenetsia sõjameest
130.000 türklaste
wastu 228 päewa;
Port-Artur pidas 221
päewa ja Plewna
142 päewa vastu.

Wankuwal troonil.

Woldemar Urbani roman wabastamise sõjast.

(Särg).

„Majesteet, ma nägin Capodimontes kaht merekottast, nii suuri, nagu neid keski weel seal rannas pole näinud.“

Suwitatult tõusis kuningas ülesse. Ta oli kindline kiit, mida hertsog muidugi teadis.

„Kaks merekottast? Kudas selle peale juhtufite, hertsog? Jutustage.“

„Usna lihtsalt, majesteet. Möödaläinud nädalal teatati, et Salerno lähedal merekotta pesa kolme pojaga leitud on.“

„Salerno lähedal?“ hüüdis kuningas elawalt, ja kohusetruult wõtsid nüüd muidugi ka teised ohwitserid sõnumist suure huwitusega osa.

„Jah, lõunapool Salernot, kus kaljud äkilised ja kuni rannani läbipääsematad on. Ma wõtsin

Suawisi peetakse Prantsuse sõjawäes ühelt kõige osawamaks wäeosjaks. Meie pilt kujutab nende harjutusi. Külise kiirusega kihutawad ratsanikud üksteise kannul edasi ja igaüks tõrkab oma odaga maa seest wäitje waia välja.

selle asja kohe käpile ja lastsin pesa ühes poegadega Capodimonte parki tuua, wanade tammede alla. Mis ma ootanud olin, sündiski. Nelja tunni pärast olid ka wanad kottad seal, kaks hiiglasuurt, kuninglikku lindu.“

„On nad ikka weel seal?“

„Enesestki mõista, majesteet. Nad ei lähe ka minema, enne kui pojad lendu jõuawad tõusta. Aga ma ei soowiks, et keski neid enne teid eht lasta katsuks, sellepärast ruttasin teatamisega.“

„Hüwa, hüwa, tore. Meie sõidame kohe sinna,“ ütles kuningas äritatult ja tegi kiire liigutuse. Siis aga näitas talle korraga midagi meelde tulewat. Silmapilgu wahtis ta järelmõteldes oma ette maha ja küsis siis järsku: „Kes on weel väljas ootejaalis?“

„Kaks preestrit,“ wastas adjutant.

„Nad wõiwad oodata ehk homme tagasi tulla. Kes weel?“

„Prefekt Romano, karistusesalga —?“

„Romano?“ hüüdis kuningas adjutantile kärskelt wahela, olasi kehitates. „Mis tahab ta siis jälle? Ma ei saa temast kahel tunnil jälle lahti, seda ma tean juba —“

„Jgaw mees teine,“ tähendas keegi wahela.

„Ja wahepeal lähewad merekottad mokka — — Sm, ta wõib oodata. Lähme, mu herrad, Edasi!“

Kohe tekkis kuninga ümbruses elu ja liikumine. Terwed karjad õuelondseid ja kuldresfides teenreid jooksid kiirelt süa ja sinna, üksteisele käskusi ja korraldusi edasi andes. Kuninga saatkond suurenes iga silmapilguga ja lugemata hulk inimesi oli kuninga ümber talitamas. Igaühel oli oma amet, igaühel oma kohus, olgu see riiete, hooste, jahi, kaitse, terwise wõi saatkonna asjus.

Selsamal silmapilgul, mil kuningas minema tah-tis hakata, astus palee sifemistesse ruumidesse wiia tiiwukse kaudu kuningaproua õuemeister sisse, lõi tasakesi ametikepiga wastu põrandat ja kuulutas walju häälega kuningaproua tulekut. Kõik teenrid korraldasid endid ritta ja kuningas astus elawalt oma abikaasale, kes nüüd õueneitside saatel sisse astus, wastu.

Maria Sophia, alles weel noor Baieri hertsogi Maxi tütar, kes nüüd mõlemi Sitsilia kuningakrooni kandis, astus filmatorikawa lihtsusega sisse.

„Kas wõib teiega rääkida, Franz?“ küsis ta kuningalt kiirelt ja elawalt. „Ma näen, teie tahate praegu välja sõita. Kuhu?“

Kuningas suudles teda wiisakalt otsaesise peale. „Capodimontesse“, wastas ta lahkelt. „Soowite kaasa tulla, Maria Sophia? Seal on midagi iseralist näha.“

„Tänan. Ma tulin tõsise asja pärast. Linna-rahwas peab suures ärewuses olema —“

„Armas laps, jätke see minu ja minu ametnikkude hooleks,“ tähendas kuningas ruttu wahela. „Teie teate, et kõigis walitsuseharudes kohusetruudus ja ausus walitsewad. Mis jaoks siis seda ilusat,

felget otfaefist kortsutada? Mis jaoks ta kõigewähematti murewarju kaunidele näojoontele langeda lasta! Meil on torgad, asjatundjad mehed ametis, rahwas hoiab wana kuningakoja poole, kõik diglased nõudmised leiawad hoolsat tähepanemist ja rahwa soowid täitmist — kas see kõik ei suuda teid ikka weel rahustada?”

„See oleks mul väga meelt mööda, kui ma seda kindlaste teaksin.“

Peene, ilusa liigutusega pööras kuningas oma saatkonna poole.

„On siin ükski, kes selle wastast teab?” küsis ta lühidalt ja teatud armastusewäärilusega.

Esmalt olid kõik wait.

„Ei ainustki!“ wastas hertsog Ugo tõsiselt ja tähtsa rõhuga, ja koha selle peale kõlas ümberringi sadandetelt alati kiitusest ja meelitustest nõretawatelt huultelt waimustusega: „Ei ainustki! Ainustki! Ainustki!“

Ja ometi oli üks seal, kes selle wastandit teadis, asja paremine tundis, aga ta seisis väljas ootefaalilis. Tema jutule wõtmiseks polnud aega — meretottad oleksid wahhepeal jälle ära lendanud.

Raeratades wõttis kuningas proua käe ja suudles seda liigutatult.

„Teie näete siin meie maa paremaid poegi, Maria Sophia. Jätke siis oma mured minu ja nende hooleks,“ ütles ta tasa.

Paar minutit hiljem lahkus kuningas oma saatkonnaga paleest, et Capodimonte suwepalee parki jahi peale minna.

Ohkades ja kannatlikult oodates seisis Liberio Romano ikka weel kuninga ootefaalilis akna all. Ta waatas alla paradiisliku maa peale, mille elanikud wõdrawalitsuse all nagu jumalanuhtluse all ägasid. Kui ta wiimaks ometi kuninga jutule pääseb, mis wõis ta selle karistusefalgaga hirmsast tegewusest öelda? Tohtis ta ütelda, kudas asjalugu tõeste oli?

Iga sammuga, mis prefekt kuningale palees astus, sai talle ikka rohkem arusaadawaks, kui hädaohtlik tema seisuford oli, kui ettewaatlik ta pidi olema, kui kange tema järele luurati, kui palawalt ihaldati, et ta ometi mõne rumaluse teeks. Ta oli targem kui need wõõrad, ta nägi terawamine ja teadis paremine kudas asjalugu li — aga ta oli ükfinda! Kõigi nende päewawaraste ja meelitajate wastu, selle käes wõim oli. Dige oli ju, et ta oma ametist lahkuda wõis, kui tahtis, aga siis poleks nõnda

nimetatud maawalitsusesse ainukestki jäänud, kes rahwa eest sõna oleks kostnud. Ja kuigi ta ettewaatlik, tark ja wäheste nõuetega oli sunnitud olema, midagi jai ta ikkagi kätte: wäesed Neapoli elanikud ei olnud wõõraste, ahnete wäljakurnajate wastu just päriselt ilma kaitseta.

Saritud Neapoli elaniku targa püüwusega ja ärksa kawalusega jäi Romano oma koha peale ja ootas, kuni kuningal meelepärast oleks teda wastu wõtta.

Möödaläinud laupäewa õhtul, kui sõnum täide saadetud surmanuhtluse üle linnas laiali oli lagunenud, olid rahwahulgad prefetti maja ette kogunenud ja lõunamaalastele omase metjiku taltjutamusega oma põlastust nende mõrtsukategude kohta awaldanud. Poolsnälginud naised, nende hulgas tapetute lesed, olid oma lapsi kõrwulukustawa kifaga tema palkoni poole tõstnud ja toitu, leiba nõudnud.

Kust oli prefektile seda wõtta?

Ta ei suutnud ju ometi terwet poolt linna toita. Müüid istusid need naised sopastel uulitsatel, nutsid, kifendasid, nälgisid, kuna mehed tume-tõsiselt oma ette põrnitsesid, kätt puski külges hoides. Ühtki ööd ei läinud mööda, ilma et politseinikkude ja karistusefalgaga liikmete elu kallale poleks kipunud. Rahus-

Wahwad sõjamehed — fakslaste kollid.

tamise asemel oli surmanuhtlus kirjeldamata wiha ja kardetawat põlastust elule kutsunud. Nagu tuli tuha all loitis see, kõige vähem kui tuuleleht wõis ta suureste leegitfema panna.

Tohtis ta seda kõik kuningale öelda, ilma et oma ametit sellega kaalu peale paneks? Kui ta nõu annaks rahwaga mõistlikumalt ümber käia, kas ei pandaks ta teda siis wihatud „rahwamehena“ wangi? Ja ometi pidi kuningas teada saama, kudas lugu oli. Tema, Romano, pidi kõik ära ütleva, wõi, vähemalt, seda teha katsuma.

Sitfiilas oli juba awalik rewolutsion lahti, kodanikud ja rahwas seisid pusside, kirweste ja wanade püstolitega kuningas soldatite wastu — kas pidi lugu ta Peapolis niikaugele minema? Ja kuhu pidi see wiima? Ei, Romano oli otsuseks teinud kuningale puhast tõtt ütelda, tulgu siis, mis tuleb. Ja kui see ta tal omal elu maksaks. Kui teda aga kuningas ette lastaks! Mis wõis wäiksel hertsogil di San Baltosal kuningas kabinettis teha olla?

Romano ei teadnud seda. Kannatlikult ootas ta.

Weel pooltundi, ja siis astus üks adjutant prefekti juurde ja teretas ja ütles: „Kuningas ei wõta täna enam wastu, herra prefekt.“

„Ei wõta enam? Aga —“ küsis Romano pisut kahwatades

„Ta sõitis Capodimontesse jahi peale.“

Sisemiselt oli prefektil, nagu oleks tema rind lõhki kärisenud, nagu peaks ta kiskendama, nagu ei tohiks ta enne sugugi paigast lahkuda kui kuningaga on kõnelema. Wälispidi oli ta selleks küllalt õuekondne, et kõike seda warjata. Otstarbeta oleks kuningas ootesaalis kaebustega tähelepanemist äratada, otse selle wastu, ta ei tohtinud midagi märgata lasta, sest et kõik tema järele luurasiid ja mitte ainult seda ette ei kandnud, mis ta tõeste ütles ja tegi, waid seda weel sihilikult moonutasid ja suurendasid.

Ta kumardas nii siis ainult wiisatult, wõttis tasakesi ja mõõdukalt oma kübara ja läks minema.

Pooltundi hiljem astus Romano oma prefektihoone teisel korral asuwasse eraforterisse. Kui ta kabinettis wäsinult ja wapustatult tooli peale istus, langes tema pill ühe kirja peale, mille keegi tema äraoleku ajal tema kirjutuslaua peale pannud oli. Ta oli selle üle wäga imestanud, sest tema äraoleku ajal ei wõinud ju keegi tema kabinetti pääseda, sest et ta wõit alati kaafas kandis, just sellepärast, et kellegil asja poleks sinna nuuskima minna.

Kohkunult wõttis ta kirja kätte ja silmitses seda teraselt. Postipitsar ja postmark puudusid. Adressi käefiri tuli temal aga tutaw ette, kuigi temal silmapilk meelde ei tulnud, kelle oma see oli.

Wiimaks tegi ta kirja lahti, pörkas aga tõsise kohkumisega tagasi, otsekui oleks ta waimu näinud ja kõlistas ägedalt teenrit.

„Mario!“ küsis ta sellelt, kui see tuli, „kes tõi selle kirja siia?“

Imestades waatas teener prefekti otja. „Selle kirja, herra prefekt? Ma ei tea. Üks oli ju luffus“

„Siiski on minu äraoleku ajal keegi siin käinud ja selle kirja minu kirjutuslaua peale pannud.“

„Mina pole midagi näinud“, wastas teener weel furd.

Prefekt silmitses teda umbusklikult pealaest jalakannani. „Mario“, ütles ta ähwardawalt, „ma ootan sinult, et sa mulle ei waletaks.“

„Aga, herra prefekt —“ hüüdis teener jahmatades.

„Ole wait ja kuula. Siin oli see kiri, et ta mitte ieenesest siia pole jooksnud, siis pidi keegi olema, kes ta siia tõi. Müüid ütle mulle puhtast südamest: kas panid sina selle kirja siia?“

„Ei, herra prefekt,“ wastas teener kindlalt.

„Sa ei tarwitse mind karta, Mario. Ära karda mulle ütlemast, et rewolutsionäridega ühenduses seisad, kui see nõnda peaks olema. Aga teada tahan ma seda. Tead sa, kust see kiri tuleb?“

„Ei, herra prefekt.“

„Ja sina ei ole kedagi näinud, kes teda siia oleks tuua wõinud?“

„Ei kedagit, herra prefekt. Ma istusin kogu selle aja eestois ja tean kindlaste, et selle aja sees siin kedagit käimas pole olnud.“

Natukesse aega waatas prefekt weel waljult ja uuriwalt teenri otja. Wiimaks näitas ta otsusele jõudnud olewat, et teener õigust on kõnelema.

„Wõid minna“, ütles ta lühidalt ja kiskus, kui teener läinud oli, kirja üsna wäikseteks tükkideks, ja põletas siis küünlatule peal ükshawal tuhaks. Siia ja sinna lendlesid ärapõletatud paberi wäiksed tuharibad, ja mõne sekundi pärast oli kõik häwitatud, jäljetult kadunud, otsekui poleks midagi olemaski olnud.

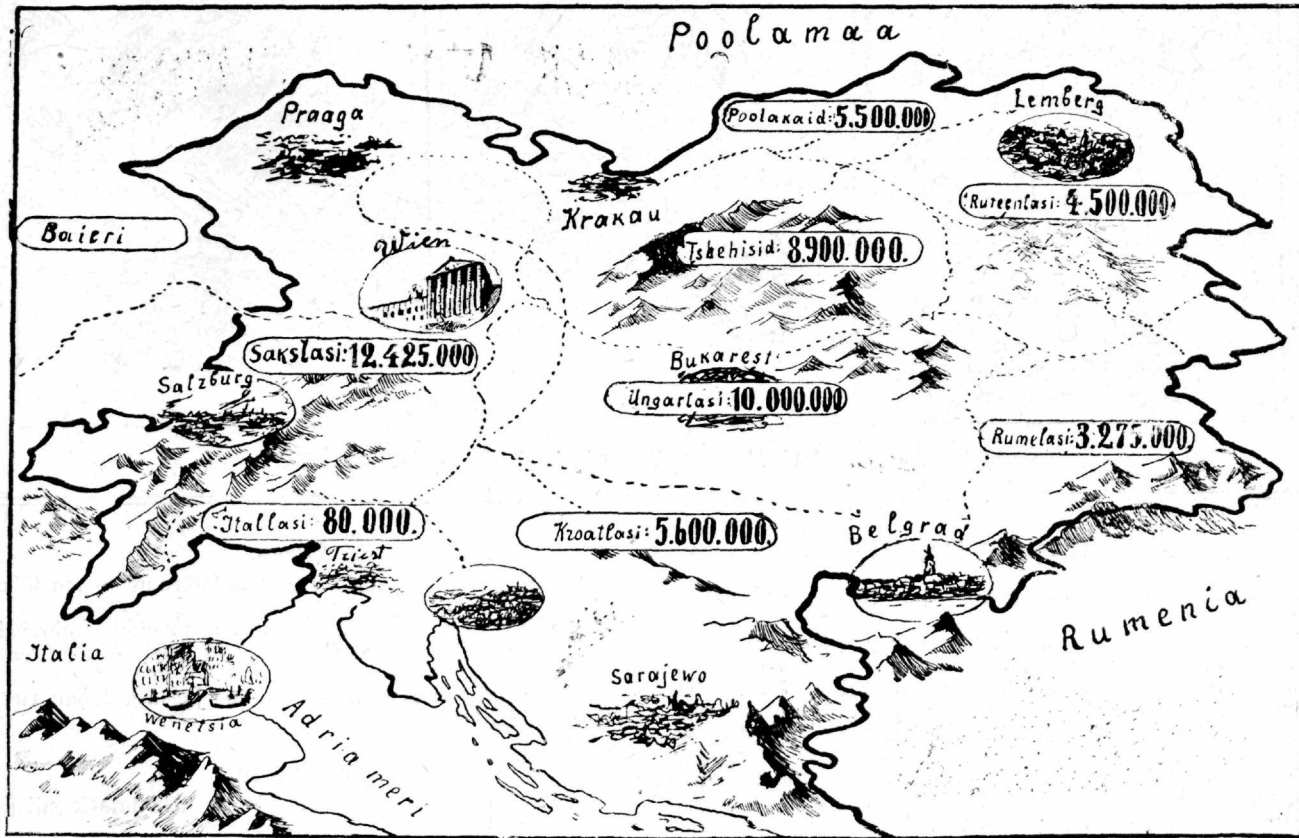
Ainult prefekt Romano hinges pöles kirja sisu edasi kui tuluke, mis temale enam rahu ei andnud.

Tundidekaupa istus Romano oma kirjutuslaua ääres. Wahel paistis tema nägu nagu äraseletatud olewat, otsekui näeks ta oma rahwast wabastatuna, õnnelikuna. Siis aga löid tema näojooned jälle tumedaks, ja priiuse taewaliku walgusekuju kõrwale näis kuriwaim asuwat, mäsü, rewolutsioni kuriwaim.

Mis pidi ta tegema? Pidi ta wabaduse ja rahwa wabastamise poole hoidma ja oma kuningas wastu mäsü tõstma, wõi pidi ta sellele kohusetruult teatama, mis sugused uued hädaohud teda waritfemas olid? Oli ta kuningas prefekt wõi rahwa prefekt? (Järgneb).

Õpitud riik.
Austria rahwaste kaart.

Praegusel ajal on mõnel veel tume, mispärast liiduriigid nimelt kokku heitsid ja mis nad sõjaga tahavad forda jaata. Sakslaste turitööd nduawad karistust, see on igaühel selge, aga sellepärast ühinda Europa sõda ei peetaks. Nüüd seletawad Inglise wabameelsed ajalehed pikalt ja laialt, misjuguine eesmärk inglastel on ja millega nende arwamiste järel ka teised liiduriigid lepiwad. Eesmärgiks olla: riikide ja rahwaste piirid peawad uues Europas kottu täima:

Sel põhjusmõttel wõdetawat Sakjamaa käest prantšuse-, daani- ja poola-keelse rahwa ajupaigad ära ja antawat nende riikide ajaks, kus üks wõdi teine keel üleüldijests keeleks on. Inglismaa ei tahtwat enesele Sakjamaalt mitte midagi, ka Belgolandi jaart mitte. Ülemalnimetatud kaotuste ajemele antawat Sakja riigile Austria sakslaste maad, nii et tugew Sakja riik ainult Sakja rahwaga alles jääks.

Loomulikult peaks siis Austria riik lagunema, sest nagu ülemalõetisw kaardi pealt näeb, seijab ta mitmejuguustest rahwastest koos, keda mingijuguine ühine side ei kõida. Seal leidub sakslasi ligi 12½ miljoni, ungarlasi 10 miljoni, tšehhi ligi 9 miljoni, rutenlasi ligi 4½ miljoni, rumenlasi 4 miljoni, poolakaid 5½ miljoni, kroatlasi üle 5½ miljoni, itaallasi ligi miljon. Kuna poolakad uue Poola riigi alla jaaksid, jääksid serblased, itaallased ja rumenlased igaüks oma maade külge. Serbia ja Rumenia tõujeksid wägewateks riikideks. Madjaride Ungria jääks üheiseiwaks, aga ilma wõd-rasrahwata.

Keid mõtteid harutawad ka juuremad Wene ajalehed. Kõijumus on sellepärast wäga tähtis, et niijuguuste pahanduste eest tahetakse hoida, mis jaagi jagamise puhul harilikult ette tulewad, nagu wiimane Balkani liidu-sõda näitas.

Kui ette on kawatjetud, mida üks wõdi teine riik wõidu puhul wõid jaada, siis ei tule mit tülid, kaotaja pool wõid aga aegsamalt rahu paluda.

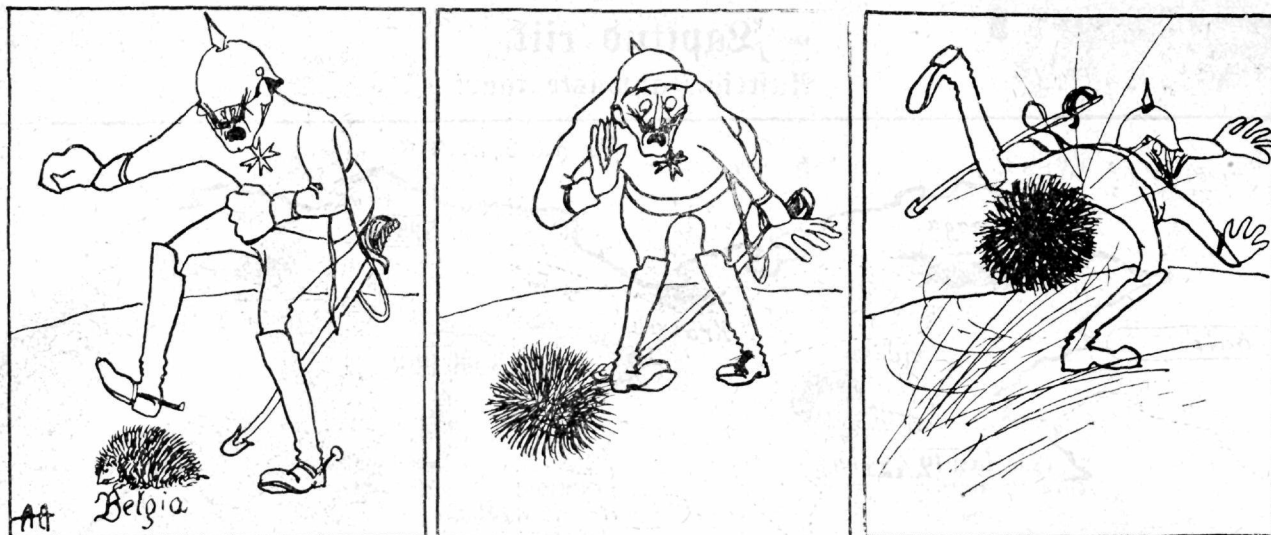
Inglise lehtede wabameelsel plaanil on ometi oma nõrgad küljed. Maheksamiljonilise Tšehhi rahwast ei kõnelda midagi, kuna jellel ka digus oleks oma kuningriiki jälle wabaks teha. Järelikult peaksid Austria wäikewenelased Wene-maa külge jaama, mida nad ka ammuugi püüawad. Kõige haledam oleks jelle põhjusmõtte maksmapanekul Belgia jaatus. Belgia keelt ei ole olemas, jelle riigiteie rahwas kõneleb idumas Prantšuse, põhjapool Hollandi (Wläämi) keelt. Järelikult peaks pool Belgiat Prantšusele, pool Hollandile jaama.

Aga jelle järeldusega wõid veel kaugemale minna: Prantšusemaa peaks Liizza ja Korsika jälle Itaaliale andma, Bretonse ja Baski kuningriigid Lääne-Prantšusemaal üheiseiwaks tegema. Inglismaa ije peaks aga oma Wabemere ajumaad, Gibraltari, Malta ja Küprose, Hispaniale, Itaaliale ja Greetamaale kinkima ja kodus Iiri, Schoti ja Wales'i kuningriigid wabaks lastma.

Sellest näeme, et inglaste juuremeelsel plaanil wäga rasked takistused ees seijawad, kõige raskemad nende eneste juures.

Aga Europa jaab uue kuju, jelle poolest ei ole tahtlust. Kudas uued piirid kätima peawad, neid määravad wõitjad. Kõijulik on tervele Euroपालe see, et raste sõjawalnuistuse toorem ära heidetakse, mida Bismarck on Europa riikidele taela jundinud.

(„Bukarest“ ajemel tuleb kaardi pealt „Budapest“ lugeda.)

Suur Saksa Willem ja väike aga wahwa Belgia.

Rõige kiiremad tuletõrjujad.

Raks ameriklast arutawad oma kodulinna tuletõrje asja.

„Aga waat, kus meil alles tuletõrjujad on,“ seletab M. W. R. E. Johnson ägedalt, „hiljuti pääses meil peauulitsal tuli lahti. Ja ma ütlen teile: weel ei olnud kolme minutit möödas, seal kihutas prits paigale, suurepäraselt.“

Aga S. P. R. U. Mc Mouth naeratas ainult kaas-tundlikult. „Minu armas sõber,“ ütles ta üksluiselt rahuga, „see ei ole weel midagi. Eila enne kui ma ära sõitsin, nägin haruldast sündmust. Meie linna kiriku katusele töötasid akspletifseppa. Alkifelt libijeb üks nendest ja kukub. See oli kohutaw. Ühel pealtnägijal oli nii palju tarlust, et tuletõrjujad ele tritellade läbi wälja kutsus. Ja tuletõrjujad tulid, tulid weel parajal ajal, et puldani all said hoida, mille peale pletifsepp lauges. Ja waadake: sibufesed on meie tuletõrjujad.“

Õrimees.

Pr uut: „Säh, siin on sinu kihlasõrmus — ma lähen teisele!“

Pe igmees: „Ütle mulle ruttu tema nimi ja adress!“

Pr uut: „Sumala pärast, ega sa ometi teda surmata mõtle?“

Pe igmees: „Ei, ei, ainult oma sõrmuse tahan ruttu temale müüa!“

Sigus on tal.

Kooliõpetaja: „Mis jaoks tarwitatakse nii siis anede, partide ja teiste lindude sulgi?“

Koolipois waikeb.

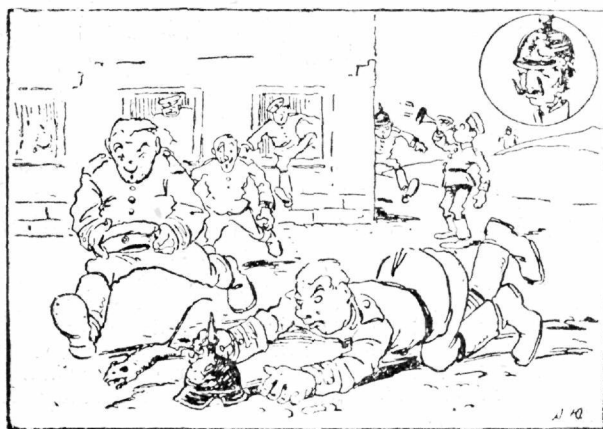
Kooliõpetaja: „Mõh, ma seletasin seda ju möödaläinud tunnil. Mis on teil siis kodu woodis?“

Koolipois: „Lutikad.“

Saruldane maitsew suutäis.

Ujalehtede sõnum sõja algusel:

Saksamaad ahwardab nälg, kui sõda kauem kestab.

Saksa 17. jalawäe polgu signalist mõni aeg hiljem: „Rat-tat-ta, rat-tat-ta, rott! rott! Esimene ja teine pataljoni wälja!“

Saksa salakuulaja (kelle Prantsuse soldatid sinni püüdnud): „O jerum, jerum! Mina sugugi salaja kuulama! Mina ainult see ilus Prantsusmaa ja see kuulus Eifeli torni nägema tahap!“

Austrialaste võitlus härjaga.

Warsfawi lehed jutustavad huwitawa loo selle üle, kuidas 8 Austria ratsanikke härjaga võitlesid.

Spotfho lähedal olevast mõisa tarjamaast sõitis wäite salk Austria ratsanikke üle. Tugew Hollandi tõugu härg, kes sarnast erapooletuse rikkumist punases riides olevate husaride poolt sallida ei wõinud, tormas esimese kallale ja paiskas ta sarwedega ühes hobusega kaugemale maha ja tungis siis teiste kallale. Husarid tahtsid wihast härga maha lasta, kuid kaotasid selle juures weel neli meest ühes hobustega. Teised panid jooksu, ehk küll haawatud härg neid enam taga ajada ei suutnud. Warsti peale seda piirasid 2 eskadroni husarid mõisa ümber ja nõudsid 2 tuhat rubla lahjutasu. Mõisnikul oli ainult 800 rbl. käepärast, millega punased rööwliid wiimaks rahule jäid ja suurt lehmakarja peale kauba ühes wõttes ära läksid.

Warsti peale seda läks mõisast salk kasakaid mööda. Juhtumistest teada saades, kihutasid nad waenlastele järele, keda nende äkiline ilmumine täieste ära kohutas, nii et nad suurema wastupanemise peale mõeldagi ei saanud ja liihkese wõitluse järele hulga surmuid ja 48 meest wangina kaotades ära põgenesid. Arawoetud raha ja lehmad anti omanikule tagasi. (Sal. Pwl.)

Kolm päiklit nupumeestele nakitseda.

1.

Mis jääb raudwärawast wälja astudes paremale käele?

2.

Mispärast ehitatakse uusi majasi?

3.

Millal on hea üffinda olla?

Nakitsege, nakitsege, nupumehed, nende päiklite kallal! Kes 10. septembriks õiged wastused saadab, see saab „Meie Matsi“ tähtraamatu 1915. aasta peale ühes suure Europa sõjakaardiga ilma hinnata. Tuleb õigeid seletusi üle wiie, teeb loos otsuse. Mõistatuste seletus ilmub järgmises numbris

Meie Mats ise.

Saksa militarismuse unistus.

Peitepilt.

Rus on Teie abikaasa?

„Seaduse“ kirjastus ja raamatukauplus
Harju- ja Riiutli uul. nurgal, sissekäik Riiutli uulitsalt.

!!! Rahtets tähelepanemifets!!!

Müüme kõiksugu raamatukaupluse kaupasid, kirjutusmaterjali, tasteri- ja poewõla-raamatuid, paberikaupasid, piltisid, maakaartisid, päewapildi- ja postkaarti-albumisi, koolilaste tarwidusi jne. paraja hinnaga. — Malistele ostjatele hinnaalandus.

Palume sisse astuda, kui midagi tarwis läheb.
Harju- ja Riiutli uul. nurgal, sissekäik Riiutli uulitsalt.

Saksa sõjaväe poolt toime pandud rüüstamine Luvainis.

Siljuti wõtsid sakslased Luvaini linna Brüsseli lähedal Belgias ära ja lõhtusid selle peaaegu maataja. Isegi pühad kojad ei jäänud puutumata. Meie pilt kujutab Püha-Petri kiriku rüüstamist.

Järgmine number ilmub 13. septembril.

Sisu huwitaw; hulk sõjapiltisid ja muud.